ك. طویكین.

یامان یولداش

آول
طورمشدن حكایه

ناشری:
صباح كتبخانه‌سی.

КАЗАНЬ.
Электро-типографія „УМИДЪ"
1912.

793
ئینوینتار نومیری 4921
فن نومیری
بولك نومیری
كیتاب نومیری

Государств. Баш. Цен. Публичная Библиотека

Национальная библиотека
имени Ахмет-Заки Валиди

I

آزيا شهرلرى كبك ترتيبسزگنه اوطورغان بر آولنڭ، جايق صووى شيكللى طوغايلانوب، طوغايلانوب صوزلغان اورامندن، طاوشلرى برله بتون آولنى ياڭغراتوب صارق كتووى قايتا ايدى. شول وقتده ايكندى نمازينه مؤذن‌نڭ صوزوب، صوزوب آذان ايتووى، قابقا توبى صاين ماللرينى قارشى آلورغه چققان خاتونلرنڭ «به‌ره، به‌ره» ديب صارق چاقرولرى، كتو آراسندن بوزاو قويروغينه طوتونوب يوگره طورغان بالالرنڭ «هاى رايتتاى» ديب قچقرولرى بو طاوشنى طاغن نغراق كوته‌ره، آول اوستون طاغنده قاتيراق ياڭغراتا ايدى. آنلر اوستينه صاباندن قايتوچيلرنڭ صوقا، صابان طاوشلرى برله آلارنڭ آربا طاوشلريده قوشولسه قولاغڭنى طوتوب قاچارداى بولور ايداڭ، لكن بو كون كتو ايرته‌رەك قايتقانلقدن صابانچيلر اول وقتقه قايتوب اولگرمه‌گانلر ايدى. مونه اوزاقده اوتمه‌دى آلارده قايتا باشلادى. قايسيلرى

صابانلرن آر باغه تویاب اوطورغانلر، قایسیلری آط اوستندن صوقا قالاقلرینی قوالرینه طوتوب قایتالر، بارده دیورلك طوزانغه قارالوب طانوماسلق بولغانلر، کون بویی اشلەب آرغانلقدن باشلارن توبەنگنه صالوب کوگلسزگنه قایتواری، بایاغیغه بتونلای باشقه بر کورنش یاصاغان ایدی.

قویاش بایوب یار باشینه جیولغان آول یکتلرینك غارمون طاوشلری برله آلارنك اویناغانون طکلار ایچون صوغه بارو صلتاوی برله آشیغه بارغان قزلرنك چیلەك طاوشلری ایشتوله باشلاغانن صابانچیلرده قایتوب بتکانلر ایدی. باری آق چیکمان کییوب بیلن بەیلەگان، یابقغنه آطون جیتەکلەب قولینه صوقا قالاغن طوتقان علیم آبزیغنه آولنك توبەن اوچینه طابا آقرونغنه قایتوب بارا ایدی. اول آولنك اوچینه قدر باردیده اورامغه آرطی برله صالنغان دورت ترەزەلی بر ایونك قابقاسینه کیلوب طوقتادی.

اول آراده آبزار یانندە صغر صاوب یوری طورغان خاتون، یانندەغی کچکنه گنه بر ایر بالا: «اتی قایتدی، اتی قایتدی» دیب قچقروب یوگروب کیلدیده آروب قایتقان علیم آبزینك ایتاگینه کیلوب طوتندی. علیم آبزی آنی کوتاروب آطقه آطلاندرغاچ بر قولی برله اوغلن طوتوب، بر قولی برله آطن جیتاکلەب آبزارغه تابا کروب کیتدی. بو یورطنك اورام

بو یندەغی اخاطەسینك چیتەندن قورماشدروب قویووی اوستینە قابقاسینگدە اوز آلدینە موگایوب مـوینن بوروب اوطورغان کشی توسلی جیل قابقاغنە بولووی، یورط ایچندەگی آبزار قورانـگدە آنـدن موندنغنە جیغالاشدروب قویلووی بو یورطنك خواجەسی بولغان علیم آبزینگدە باشقە کورشیلری کبك ترکلـکنی آورغنە اوزدرغانون کورسـاتوب طورالر ایدی. چنلابدە علیم آغای بـای توگل ایدی، آگار ترکلـکنی شوشی کورنشکە قویوویدە بیك آور بولغان ایدی. چونکە اول آتاسینە بیك کوب یللر خدمت ایتوب چقغانلقدن یاخشیغنە بورچلغان ایدی. اول آتاسی یورطندەدە بیك طرشوب اشلەدی، باری یاش آناسینك اوغللری قول آراسینە کرە باشلاغاچقنە آتاسینە سویکمسز کورنوب آتاسی یورطندە بر آرتق کشی بولوب آلار قوشقان اشنیگنە اشلەرگە تیوشلی ایدی. آندەدە هیچ بر اوگای قاغاینی آیرمیچە، اوزینك سویکمسز کورنووندە سیزمیچە، همان آتاسندن «رحمت» آلورغە طرشوب اشلی ایدی. «کیسکان ایکمك کیری یابشمی» دیگان کبك نی قدر طرشوب اشلەسەدە آتاسینك یاش خاتون سوزینە ایەروب رحمت اورنینە قهرگنە قیلوب طوراچاغین بیك یاخشی آگلاغاچقنە اوزینك بردن بر اوغلینە امیدلەنوب طورغان آناسی برلە بالالی خاتونـن جیتەکلەب چغوب آولنك شوشی اوچندەغی

ئلیگی کته‌ك کبك ایونی جونه‌توب کرگان ایدی. ترکلك اوز باشینه قالغاچ علیم آبز یغه بو وفاسز دنیا برله طاغنده نغراق طارتشورغه طوغری کیلدی. کوندزلرده روزه طوتوب، تونلرده اویاغ طورغان عابد کبی تونون کونگه ئه‌وروب اشله‌دی. طوغری کیلگانن کشی خدمتلرندنده، بایار اوراقلارندنده طارتونمادی. مونه اول باشندن شوندی آور اشلر اوتکاروب اوزینك طرشلیغی آرقاسنده آزراق ترکلگن یولغه صالوب ایکمك آشی باشلادی.

شولای قای چاغنده اوزینك عمر بوینچه اش برله یونچلوینه اوفتانسه‌ده، آتاسندن بر نرسه‌سز چغوب حلال کوچ برله گنه ترکلگینك یولغه صالنوب کیلووینه شادلانوب شکرانه قیلوبده قویا ایدی. حاضر ایندی آنك اوز باشینه کون کوره باشلاوینه بایتاق یللر اوتکان ایدی. اول صاباندن قایتقاچ بوته‌ن چاقده‌غی کبك بوگونده آطینه باشاق بیروب مال طوارلرن بارلادیده آروبقنه ایوگه کروب مورجاغه آرقاسون تره‌ب اوطردی. آنك «قزم آیاقلرمنی شیشچه‌لی، آروبده کیتدم» دیگان سوزن ایشتکاچده اون دورت یاشلرنده‌گی میکلوبدر کیلوب آتاسینك اوزون کیندره‌لرن سوته‌رگه‌طوطندی. موصوفه جیگگایده طاباق برله آش کوتاروب کیلدین آشیاواق یاننده قاشق ایچون داولاشوب اوطرا طورغان موجوده برله بایا آطقه آطلانغان محمد کریمگه: «بالام

آشقه پشه کورماڭز» دیب آشنی اوطرتدی. علیم آبزی جوونوب بتوب توگاراکلانوب آشارغه اوطرغاچ موصوفه جیڭگای آڭا قاراب: «سین! بوگون انکاینی کوردمه، ئلله نیگه سه‌یر ره‌ك کوردم: قاراجون کیله‌بی کوتاروب‌یوری ایکان‌دیم» دیب توش‌سویله‌رگه‌طوتندی. علیم آبزیده اوزینڭ اوتکان یلغنه وفات بولغان آناسی قارچق ایسینه توشکاچ، قارا صاقالون آوزینه قابوب ایسابکه قالوب اوطورغانده اوی آرطنده‌غی ات آمالاب اورورگه باشلادی. اول آراده قولینه اوزون طایاق طوتقان «دیسه‌تسکی» اتنی‌قووالی‌قووالی‌تره‌زه‌گه‌کیلوب آشغچ طاوش برله: «علیم آبزی» دیب قچقردی. علیم آبزی تره‌زه‌گه قاراب نی بار دیگاچ؛ دیسه‌تسکی: «سینی اورص چاقرا، تیزگنه بار ئه‌لی» دیدیده کیتدی. علیم آبزینڭ بوسوزلرنی ایشتووی برله بتون تامرلری بوینچه ئلله نیندی بر صالقن نرسه یوگردی. یوره‌گنده‌ده بر جانلی توین پیدا بولوب علیم آبزینی بورچی باشلادی، موصوفه‌جیڭگای «نرسه‌گه‌ایکان طاغین ایندی اول! دیله‌نکی آقچه‌سی صوریلر میکان ئلله!؟» دیب سویلاندیده علیم آبزی جواب قایتارماغاچ، ایسابکه قالوب طاوشسزغنه آشی باشلادیلر. لکن بو آش علیم آبزینڭ اچینه بارمی، یوره‌گنده‌گی توین آنی همان بورچی ایدی. اول آندن موندن قاپقالادیده تیزگنه کیونوب چغوب کیتدی.

اول کیتکاچ موصوفه جیگـگایده اچی پوشقانلقدن، اچینه باروب آشامادی. چونکه «اول اورص نیگه چاقردی ایکان؟» دیگان سؤال آنڭ کوڭلندن برده کیتمی ایدی. اول همان شول سؤالغه جواب ازلی: «کیچه بازارده آتالرینڭ آرباسندن اورەدنیك عزت برله حمیدنڭ قاپچق برله نرسەلرن آلوب قالدی دیگانلر ایدی. ئەللە شونڭ برەر مرەکەسی بارمی ایکان؟» دیبده اویلی ایدی. علیم آبزینڭ کیتکانینه بایتاق وقت اوتدی کونده یخشیغنه قارانغیلانه باشلادی، لکن اول همان قایتمادی. کوتکان کشیگه بیك اوزاق طورغاندای بولدی. مونه شول چاقده ایشکدن برەو دوبردەب کره باشلادی.

بالالر «اتی قایتدی» دیب گورلەشسەلرده آلارنڭ قوانووی بوشقه کیتدی؛ ایشکدن کروچی آتالری بولمیچه طنی کونی بتوب آشغوب کیلگان فتحی ایدی. فتحی ایشکدن کرگاچده «قایا جیگـگی تیز بول، آبزیغه چیکمەنده بیر، برەر نرسەگه توروب چای شیکرده بیر، آخرسی اشنڭ جایی کیتەر، استاناوای آبزینی اوزاتورغه کلی بیت» دیوینه قارشی موصوفه «سبحان الله اول نیندی اش؟ نرسه ایچوندی؟» دیب قچقردی. فتحی — «کیچه عزت برله حمیدنی بازاردن طوتوب اوزاتقانلر، شولارنڭ آبزی آرباسنده ایرلری بولغاندر آخرسی، شول ملعونلر بلاسی» دیدی. موصوفه: «ای خدایم» دیب قاتیغنه

صولادیده «ای خدایننګ قهری توشکان نرسه‌لر ایکان»
دیب آلارنی تیرگی باشلادی. اول فتحی‌نڭ نی ایچون
کیلگاننده اونوتقان ایدی، باری فتحی «قایا جیگگی
تیزره‌ك بول، آلار کیته‌رلر» دیگاچکنه آنڭ قوشقان
یومشی ایسینه توشوب، قالطراغان قوللری برله نرسه‌لر
جیناشدروب بیردی. طاغن فتحی دن نرسه‌در صوراماقچی
بولوب آوزن آچقان ایدی، اول آراده فتحی نرسه‌لرنی
کوتاروب چقوبده یوگردی.
موصوفه جیگگی کوتولماگانده‌گنه کیلوب چقغان
بو اشکه آپتراب قالدی، نیشلرگه‌ده بلمی باشی قاتوب
کیتدیده بوتونلای حالدن طایدی، جلیده آلمادی،
اوزینڭ برگه عمر سورگان ایرینی اوزاتوب قاراب
قالورغه چغاسی کیلسه‌ده بالالری یاننن کشی قالماوچیلق
آنی چغارمادی. چونکه موجوده برله میکلوبدر فتحی
آرتندن چقوب یوکورگانلر، بیشکده‌گی بالاسن
کوتاروبده باروب ایدی محمدکریم یالغز قالورغه
قورقا، اول نیچك ایتوبده چغارغه جای تابماغاچ اوز
اوزینه صوقرانا باشلادی. (شول عزت برله حمیدنڭ
قایناشوب یورولرن سویمیله، شولارنی یامان چیرینه
اورالدی، بره‌ر اورلاغان نرسه‌لری بولغاندرده، بوآچق
آوزغه اوز نرسه‌بز دیب صالوب قایتورغه بیرگانلردر.
اوزی خیانتسز بولغاچ آلارنیده شولای دیب بـله
طورغاندر. ای خدایم اول یاوزار، الله صاقلاسون

آدم باشی جیارلر، بولور بولماس خلقنی تیره
یاغیگه یوغوندرساڭ شول بولور. قورقمه، آلاردن
یخشیلق یوغوب قالماس). مونه شول سوزلر موصوفه‌نڭ
آغزندن قاینار صولولر، خسرتلی هم آچولی طاوشلر بله
چغا ایدی. اول آراده ایشکدن موجوده قایتوب کردی.
آناسی ایشکده آنی قارشی آلوب صوراشا باشلاسه‌ده
اول جلاوی برله کوچکه‌گنه: «ئه ئه ئه‌تینی ئو ئو
ئورصلر آلوب کیتدیلر» دیدی، باشقه بر نرسه‌ده
سویلی آلمادی. اوزاقده طورمی میگلو بدرده قایتوب
کردی. یوزلری صولقغان، ششه‌سی طولغان بر آناسینه،
بر موجوده‌گه قارادیده اوزون کرفکلری بوینچه کمش
طامچیلری کبك یاشلری تگه‌رەب توشه باشلادی. بیچاره
بالالر بر یاقدن آتالرن قزغانالر، آتالرینه ئلله نی
بولور دیب قورقالر، ایکنچی یاقدن آتالارینڭ ۋورار
کبك طوتلوب آلنووندن خورلانالر، کیمسنه‌لر ایدی.
مونه اوتکان یلغنه سبر کیتکان جهانگیر بالالرینه ایتکان
کبك بولارغه‌ده «ۋور علیم قزلری» دیب یوررلر
کبك طویوله ایدی. موصوفه جیگکی اشنڭ اصلن بلورگه
آشغوب تورلی کشیلرگه باروب صوراشوب قاراسه‌ده،
همان شول اسملرن ایشوته‌سی کیلمگان عزت برله
حمیدنڭ بازارده، فاتیرده علیم آبزیغه قاپچق برله ایبرلر
بیروبده شول ایبرلرنڭ پالیتسه قولینه توشوون، علیم
آبزینگڭ شول قاپچق آرقاسنده جوابقه قالوون سویلیلر

ایدی. تمام قارانغیلق توشوب خلقده یوقیغه تالدی.
علیم آبزی یورطنده یوقی اورنینه یاش توگلوب، یل
کبی اوزون تونده اوزدی. مونه ایرته‌گیسن خلق
آراسنده تورلی قیل قاللر کوبه‌یه، تورلی نرسه‌لرگه
یورالوب بو خبر سویله‌نه باشلادی. اول خلقی شول
حمید برله عزتدن شوملانالر، قایسیلری تورمه‌گه
یابالر، قایسیلری سبر ییبه‌ره‌لر ایدی. قای برلری
«علیم قوتلور آنی جوابقه‌غنه آلغانلردر، آنڭ نی عیبی
بار؟ اول بیت تگیلرنڭ نرسه‌لرن بلمیچه‌گنه آلغان»
دیب موصوفه جیگـگی‌نی جواتالر ایدی. اول آراده
قالادنده خبر قایتدی «اوچوسنك باستروکـگه یابقانلر»
دی. موصوفه جیگـگی‌گه «باستروك» دیگان سوز
بوروچدنده آچی بولوب ایشتلدی. اول حاضر عقلن
آزراق باشینه جیوب اشنڭ ئه‌لی بر طرفن، ئه‌لی بر
طرفن ایسابلاب جلی ایدی. (آلارنڭ عمر بویی طوتوب
کیلگان «عدل» اسملری یوغالاچق، موندن توبه‌ن آلار
خلق آراسنك پچراق باستروژنی اسملی کشی بولاچاقلر.
کشیلر حق برله‌نده، ناحق برله‌نده ئله‌گوب طورالر الله
صاقلاسون اوزونراق اشکه بیله‌نوب کیتسه دورت بالا
برله اویولوب یتیم قالولریده بیك تیز). مونه موصوفه
جیگـگی شوندی اویلر برله یوره‌گی آچوب کوگلسز
کونلرنی کیچره باشلادی. خلق آراسنده‌ده یاکیدن
یاگی خبرلر تارالوب آنڭ ئه‌رنوشکان یوره‌گینه طوز

سیبه طورالر ایدی. شولای کوندن‌کون خسرتلر یا گارا،
حاللر آورلاشا بارا ایدی.

II

علیم آبزی دیسه‌تسکی چاقرغاچ، تیزگنه اوزینك
ایوندن چغوب ڨیرژی کڨارتیرغه کیتکان ایدی. اول
آنده قورقووندن بر نرسه‌ده سویلی آلمادی. پریستفنك
ایتکان سوزلرن آڭلارلق اوییده قالمیچه قاتوب
طورغانده، آگارغه الاوغه اوطرورغه امر بولدی. اول
اوزینك استراژنیك برله پارلاب اوطوروب کیتووینه
اشاناسی کیلمه‌سه‌ده آنی شوندوق آلوب‌کیتدیلر. اول
یولده وقتده «بو مینم اونم میکان توشم میکان» دیب
کوزلرن توبه‌ن صالوب، قگغراو طاوشن طڭلاب
ایزلوب اویغه باطدی. اول تون بویی شول اوی
دریاسینه چومغان کوینچه ایزلوب باردی. طاڭ بلنوب
یاقطرا باشلاغاچقنه باشینه هوشن جیوب کوتارلوب
قارادی، آنڭ کوز آلدنده شهرنڭ چیرکاو مناره‌لری،
بر آزدن مسجد مناره‌سیده کورونه باشلادی. اول
اوزینڭ قنایا بارغانن، کم برله بارغانن اویلادیده
یوره‌گی آچتوب، آچتوب قویدی. اوزاقده طورمی
قالانڭ اورامینه‌ده کیلوب کردیلر. قالا اورامندن
بارغانده اوچراغان کشیلر آلارغه تگه‌له‌ب، تگه‌له‌ب

قاریلر ایدی. علیم آبزی اوزینڭ موندی حالده بارووندن اویالوب وجدانی بور چیلغانلقدن بر کشیگه‌ده قارامیچه، طانیغان کشیلر طوری کیلگانده بیگراکده یوزون یرگه باصوب، ئه‌رنوب ئه‌رنوبکنه اوته ایدی. مونه اول اوزن بر آزدن پالیسه بناسی آلدنده کوردی. آنی تیزگنه شول بناغه آلوبده کره باشلادیلر. آنده کرگانده علیم آبزینڭ کوز آللری طاغن قارانغیلاندی، یوره‌گی طاغنده قاتی، قاتی تیبه باشلادی. اوزاقده اوتمادی آنی بر بولمه‌گه ایلتوب یابدیلرده اوستندن شلتراتوب یوزاقلابده آلدیلر. اول یوزاق طاوشن ایشتکاچ، آزراق سیسکانوب کیتدیده «ای الله! شولایوق باستروکگه یابالرمو ایکاننی؟ بو نیندی گناه شوملغم ایکان» دیب قچقرغانون سیزمیچه قالدی. اول یوقلاماو اوستینه قایغیلی اوی‌بر له‌ده بورچولغانلقدن بیک آرغان ایدی. چیکمه‌نون سکیگه صالوب آزراق یال ایتماکچی بولسه‌ده کوڭلی طنمیچه بولمه‌نڭ تورلی یاغینه کوز یورته باشلادی. آنڭ کوزینه قایوسی روسچه، قایوسی تاتارچه یازلغان دیوارده‌غی یازولر کورندی. اول: «قارا مونده‌ده بزنڭ مدرسه شاکردلری کبك تیك طورمیلر ایکان، اوچراغان بر یرگه یازو یازالر ایکان» دیب سویله‌نه، سویله‌نه اورنندن طوردیده تاتارچه یازولرنی اوقی باشلادی. مونه آنڭ کوزینه «عزت‌الله سیف الله اوغلی، حمید الله جمال‌الدین اوغلی» دیب

Национальная библиотека
имени Ахмет-Заки Валиди

یازغان یازوغه اوچرادی. اول «قارا بو بیت عزت یازوی، آلارده کردیلر میکاننی؟ صوڭ آلار موندن قایا کیتدیلر ایکان» دیب اویلی باشلادی. اول تورلیچه اویلاب قاراسه‌ده برده موندی اشنی کورگانی بولماغاچ نی دیب ایتورگه‌ده بلمادی. شول آپتراغان کوینچه کیری سکیگه کیلوب اولطرغانغنه ایدی بولمه ایشیگی شلتراغاننی ایشتدیده آنڭ یوراگی شو ایتوب کیتدی. اول برەر ناچالنیك جواب آلورغه کره طورغاندر دیب جوابلر حاضرلی هم اوزینه قوتلورغه یول حاضرلی باشلادی. اول طوریدن طوریغنه جواب بیره‌ده آنی قایتاروب بیبه‌رەلر دیب کوتسه‌ده ایشکدن کیلوب کروچی بولمادی. اول طاغن اویلارغه طوطندی آنی چغارماسلر کبك طویوله باشلادی. اول آرادە بالالرینه ایسینه توشدی. آلار همان آتالری کیتکان یولغه قاراب جلیلر کبك طیولوب کیتدی. علیم آبزی شول بتماز، توگانماز اویلر برله اوطورا طورغاچ تایانوب یوقیغه کیتدی، لکن یوقوسنده‌ده راحتلنوب یوقلی آلمیچه ئه‌لله نیندی قورقنچلی توشلر برله صاتاشوب بتدی. مونه بر وقت ایشك آچلغان طاوشقه اویانوب سیکروب طوردیده «جوابقه چاقرالر» دیب چغا باشلادی. لکن اش اول اویلاغانچه بولوب چقمادی، آنی ایکی کانۋوی برله تورمه‌گه اوزاتدیلر. بز آزدن آنڭ کوز آلدینه قارانغی یوزلی دشمان‌توسلی بولوب تورمه‌ده کورونه باشلادی.

آنڭ كوڭلینه طاغن ئه‌لله نیلر كیلوب كیچدی. اول
آراده آنی تورمه‌نڭ كانتورینه‌ده ایلتوب كرتدیلر.
كانتورده نظام بوینچه تیوشلی تدبیرلرنی قیلغاچ آڭار
تورمه كیوملری كیدره باشلادیلر. علیم آبزیغه بو
كیوملرنی كیو كفن صارغاندنده آور بولسه‌ده قاینار
یاشلری برله یوزن یاندروب كیه ایدی. كیونو تمام
بولغاچ آنی طاغن بر تیمر قاپقادن كرتدیلرده ایكی
قاتلی طاش بنانڭ تیمر باصقچندن ایكنچی ایتاژغه
مندروب بر بولمه‌گه كرتدیلر. شونده‌اوق قالون
ایشكنی یابوب، اوستندن زور یوزاق برله شارتلاتوب
بیكله‌دیلر. ایشك یابلغانده علیم آبزی اویقوسنده
باصترلغان كشی كبك قاتوب طنسز بولوب قالدی.
آڭارغه گویه ایشكنی اوزینڭ اوستینه باصدروب
قویغان كبك طیولدی. یوزاقنڭ رحیمسز شالتراویده
یوره‌گینڭ ایڭ آورتا طورغان یرلرینه قدر باروب
تیگانلكدن اول بتونلای اوزندن اوزی یوغالوب
كیتكان ایدی. قامیراده‌غی آریستانتلرنڭ تورلی یاقدن
كیلوب صوراشا باشلاولریغنه آنی اویاتدی. اول
آلارغه یواشقنه بویوغبقنه جواب بیرگه‌له‌دیده كچكنه
كولده‌گی حالسز بالق كبی قامیرا اچنده آقرنغنه یوری
باشلادی. مونه اوچنچی كونگنه اوزینڭ بالالری برله
گورلاشوب، اوطوراطرغان علیم آبزی بوگون آریستانت
بولوب تورمه عالمنده عمر كیچره باشلادی. لكن بو

طورمش آگار بيك آور ايدى. بر ياقدن آنك باشينه
كيله‌چك اش قايغوسى، بالالرندن آيرلووى آنك اوستينه
ياگيغنه توزه‌لوب كيله‌طورغان يورطينك خواجه‌سز قالووى
آنى ئه‌رنشدره‌لر، يوراك ماين آشيلر ايدى. ايكنچى
ياقدن ايسكى قزان شاكردلرينك ياگى كيلگان
شاكردلرنى «صخرا» ديب تحقير قيلوب يورولرى
كبى عليم آبزينيده آريستانتلرنك «ياگى قوش» ديب
جبرله‌ب يورتولرى، تورمه‌نكه عادتلنوى آور بولغان
ترتيبلرى، آش صولرى آگارغه شول قدر آور بولوب
كيتدى؛ اول بر آطنه اچنده ئه‌لله نى قدر بويوقدى،
يابقدى. كونلرن شوندى قايغيلر برله اوتكارگان
كبك كيچ ياتقانده‌ده اويلى، اويلى قايغوسينك اوچينه
باروب چغا آلميچه يوقلاب كيته‌ده توشنده اوزينك
يورت يرلرى، بالالرى برله مه‌ش كيلوب چغا ايدى.
قايسى تونلرده اويلى، اويلى اوزينك تورمه‌ده ايكانن
بتونلاى اونطوب، طاك كوتوب اته‌چ طاوشن طكلاب
ياتقان چاقده زڅانوك طاوشى ايشتوله‌ده كينه‌تكنه
اوزينك تورمه‌ده ايكانى ايسينه توشوب يوره‌كلرى
ئه‌رنشوب ئه‌رنشوب قويا ايدى. مونه شولاى ايتوب
ايكى آطنه‌ده اوتدى. عليم آبزيده تورمه طورمشينه
اويره‌نه‌باشلاب، آزراق كوزن آچوب باشنك كوته‌ر بره‌ك
يورى باشلاغان ايدى، لكن آگارغه ياگيدن بر
واقعه كيلوب چقدى. مونه آنى جوابقه چاقرديلر. اول

اوزاقلامی کانتورغه صودیبنی اسلیدوڤ اتیل آلدینه‌ده ایلتوب ییتکرلدی. صودیبنی اسلیدوڤ اتیل نظام بوینچه تیوشلی بولغان جوابلرنی صوراشوب یازغاچ، تیگی علیم آبزینڭ آرباسندن آلنغان نرسه‌لرنی کورساتوب بو قانلی نرسه‌لرنی ... نچی ایپوده اوره‌دنیك سینڭ قولڭدن تابوب آلغان، درستمی؟

علیم — درست.

صودیبنی — سین قزان کوپیسی ابراهیم موسین‌نی اوتروده اوزڭنی عیبلی صانیسڭمی؟

علیم — (توسلری بتوب تزلری قالتراب) یوق، یوق ڤاش بلگارادی مینم آندی اش قیلغانم یوق.

صودیبنی — (باشن بوتاب طاوشن کوتاربره‌ك) آلای بولغاچ موسین‌نڭ نرسه‌لری نیچك سینڭ قولیڭه کردی؟

علیم — اول نرسه‌لرنی میڭا بازارده سیف‌الدینف برله‌جمال‌الدینف «بز جایاو قایتابز بزنڭ شول نرسه‌لرنی آلوب قایتچی» دیب بیردیلر، مین آنڭ نیندی نرسه ایکانن برده بلمیچه، قارامیچه‌غنه آلوب آرباما صالدم.

صودیبنی — موسین‌نی اوچ کشی اوترگانلر، سینڭ ایبداشلرڭ سیف‌الدینف هم جمال‌الدینف «قزان کوپیسی موسین‌نی سینڭ برله برگه اوتردك» دیب اقرار قیلدیلر، سینده اقرار قیل، اوزڭ ایچون یخشی بولور.

علیم — (جلاغان طاوش برله) یوق ڤاش بلگارادی

مینم اول اشکه هیچ قاتناشم یوق، اول اش حقنده هیچ نرسه بلمیم. شول روشچه صودیبنی اوز ینک تیوشلی جوابلرن آلوب، یازولرن تمام ایتکاچ، علیم نك موسین نی اوتروده عیبلەنوب صودقه بیرلەچگن اعلام قیلدیده علیم آبزینی ایلتوب یابدیلر. اول بولای اشنك زورغه کیتوون کوتمی ایدی. آکارغه بو کوتوامگان خبرلر طاغنده آورراق، طاغنده آچیراق بولوب کیتدی. اول شوشی یاشکه ییتوب اوزینك تورمەگه کرو احتمالن کوکلینەده کیتروب قارامی ایدی. حاضر ایسه تورمەگه کردی آریستانتده بولدی. الله صاقلاسون اش حقلانوب کیتسه کاطرغەده کیتەچك. آنك باشی یوغالاچق، بالالرندن منگوگه آیرولاچق. اول اوزینك ئەلله نیندی جفالر کوراچەگن، آنك اوستینه بالالرینك اینتگوب، تیلمروب یتیم قالوارن اویلادیده کوزلرندن طوقطاوسز یاشلری تگەری باشلادی. اول کونی بویی شولای جلی، جلی اویلاب اوتکاردیده، کیچ یاتقاچ طاغن ئەلله نیندی خیاللرغه چومدی. (اول تورمەدن قوتلوب ایوینه قایتا، محمد کریم «ای اتکایم قایتدی» دیب قارشی یوگروب کیلوب آنی قوچاقلی، میکلوبدر برله موجودەده شادلانا، شادلانا آنك کیوملرن آلوب قویالر، مونه اول بیشکدەگی توپچك قزن قولینه آلوب سیکرته، سیکرته سویه، آنا موصوفه جیگـگیده آطلی یوگره چای حاضرلەب یوری) اول آرادە کینەتکنه اوزینك تورمەده ایکانی

ایسینه توشدیده آچنوب جلارغه. بالالر کبك
اوکسورگه طوطندی. کوزندن آقغان یاشلری برله
منکرلری یووشلانوب بتدی. اول نی قدر طرشوب قاراسه ده
اول تونی یوقلی آلمادی. مونه اوز ینك اشی طوغریسنه
اویلارغه کرشدی. آنك باشن ئەلله نیندی اوچسز،
قریسز اویلار چولغاب آلدی. اول اوز ینك بو حالگه
توشووینه سببلر ازلی. عیبسز کوینچه بولای بولووینه
آپتری ایدی. «اول عزت برله حمید نیك آلای مینم
اوستیمه یوقنی ایتوب بارالر ایکان، مینم اول اشکه
برده قاتناشم یوقلا باصا، آچو برله ایتەلر دیسەك،
آلارنك مینده اول قدر نیندی آچواری بولسون. خیر
ایندی اول توفیقسزلرنك اشانچلری یوق، برەر نرسەگه
خاطرلری قالسه طوتارلرده ایتورلر؛ آلارغه کشی
ئەرەم ایتووی چبن اوترگان چاقلیه یوق، اش یالغشراق
بولدی اوزمده عیب، نیك صوك مین آلارغه قاتناشوب
یوریم، بتکانمنی میکا یخشی یولداش! مونه الوغلر ئەلله
نی ایچون ایتمگانلردر (یمانغه ایەرمه یالغشرسك) دیب.
خیرسزلرنك ایتولری درست بولسه بالالرمنیده محروم
ایتوب قالدرالر، اوزمنی ده عمر بویی چرتەلر ایندی».
مونه علیم آبزینی شولای بر یاقدن بالالر قایغوسی،
ایکنچی یاقدن الله بلسون قارتایغان کوننده اوز
باشینه ده ئەلله نیلر کیلەچەگی برسی اوستینه برسی آچیدن
آچی بولوب اوت کبك کویدرەلر ایدی. آنك اوستینه

موصوفه جیگگی نڭ آطنه‌صاین کیلوب، ترکاکنڭ
آورلغندن کیره‌کلرنڭ یتشماوندن زارلانوب اوزینڭ
قانلی یاشلری برله علیم آبزینڭ خسرتن آرتدروب
صاغنوون یاکارتوب کیته طورا ایدی.

III

علیم آبزی یابولغاچ، موصوفه جیگگی‌نڭ ترکلیگی
بیگراك آیانچ حالگه کردی. بالالرغه قاراب
بالالرینڭ تیلمروب یورولری، ایگنلرنی جیغالاب آلور
ایچون یورطده آط جیگرلکده ایر بالانڭ یوقلیغی آنڭ
اوستینه علیم آبزینگده آرتندن یوروگه کیره‌کلگی
آنی بورچیلر، میین چرته‌لر ایدی. کوزلکده مڭ
تورلی بلا، مڭ تورلی قایغی برله قان یاشلرن توگوب،
علیم آبزی چچکه‌لب قالدرغان ایگنلرنی جیغالاب
آلسه‌ده هیچ برسی کیرا گنچه یتشمادی، اوطنده کیره‌ك
حالبوکه یورطن صاتوب آقچه یاصارغه‌توگل آشارغه‌ده‌ایگن
یوق، آنڭ بار کبگن صوغوب حاضرلرگه کشی کیره‌ك
آلار آرتندن کم یوری، آکار کم یاردم ایته، مونه
بولار قایغی اوستینه قایغی، اوت اوستینه اوت بولوب
موصوفه جنگگاینڭ بغرلرن قایناتالر، یوراکلرینڭ
ایك تورینه کروب یاندرالر ایدی. اول شولار برله
بورچیلا بورچیلا، یامانسی موگلی، کوگلسز کوزلرنی

اوتكاروب اوزينك تركليگن رحيمسز قشقه كيتروب
تره‌دی. آنك قشقی تركليگی طاغن مشكل‌ره‌ك، طاغنده
آيانچراق حالگه كردی. بحتسزلگينه قارشی قشده
بيك قاتی بولغانلقدن موصوفه جيگگی‌نك قار كوری،
كوری اچی توشوب بتدی. ييتمسه طاغن مال آزغنده
يته‌ر يتماس كوچی برله همان اوزلری طاشورغه طوغری
كيلدی. بيچاره‌لرنی كم قاراسون صوك، آچی قايغيلر
برله ئه‌رنشوب اشلی، اشلی قوری سويا گيگنه ديرلك
قالغان اوشی، قالطری، آنك صاين دنيا آنی يوگورته،
اشله‌ته، تيلمرته ايدی. بورانلی كونلر بولسه، آنك قايغيسی
طاغن آرتا، حاللری طاغنده بته ايدی. چونكه طشقه
چقسه، هر يرنی قار باصقان طاغن كوراركه كيرك، بر
ياقده آچلی طوقلی مالر بورانغه بورشايوب طورالر.
ايكنچی ياقدن اوطونده «بته‌م، بته‌م» ديب يوراكنك
آچی ياراسی اوستينه طوز سيبه ايدی. ايوگه كرسه
ايو صووق، ترزه‌لر قاتقان، بالالرده يغمور آستنده
قالغان كوركه‌چبشلری كبك بورشه‌يوب يتيملك كوتوب
اطورالر ايدی. ميگلوبدرده شول اوزينك بر قات
كركزين جيله‌نی برله‌طش صوغنده اشله‌ب يوری، يوری
صووق صوقدروب بترگان قرخ قرخ يوتالی ايدی.
صاماوار قويوب چای اچه‌رگه تله‌سه‌لر چای آلورغه
توگل كيراسينغه‌ده آقچه يوق، مونه كيچ بولديسه ای؟ی
قه‌لسز قالورغه كيره‌ك. موصوفه جيگگی باشقه كونلرده‌گی

کبك بوگونده شولارنی اویلاب اوتکاردیده مورجه‌گه آرقاسن تره‌ب اوطورغان یرنده صولغوب، صولغوب جلی باشلادی: «شول قدر ئه‌یتدم آتا کزغه، بورونغیلر (یام‌اندن جه‌یه بویی) دیگانلر، یورتمه شول عزتلرنی، یورتمه دیب، ایچماسام قولاغینه‌ده آلمادی» دیب علیم آبزیغه اوپکه‌له‌ب جلی، مورجه قاپقاچیده ئه‌لله نیندی یمانسی کویلر برله صزغروب اوطورا ایدی. اول آلیابقچ ایته‌گی برله کوزلرن سورتدیده، اوزینك جلاغانینه قاراب تیلمروب اوطورغان بالالرینه قاراب زار قیلورغه طوطندی: «ای ربم! نیگه بوقدر آچی قهرلرگه اوچراتدك؟ نیندیگنه گناه شوملیغبز بولدی ایکان؟ اوز بزگه قالسه نماز نیازلر بزنیده اوقوغان بولابزلا باصا ربم» طاغن جیکی برله کوزلرون طوتوب جلی باشلادی: «تقدیرلرگده یازغانسگدر شول ایندی ربم» دیوب آچنوب آچنوب جلادی. باری بالالری آنك یاشن اورطاقلاشا باشلاغاچقنه: «استغفر الله، استغفر الله اوزك صبرلق بیر ربم» دیب اوزن اوزی جواتدیده طاغن شول بورا توبنده قالغان اوندن، توینچك توینه‌ب کیبتکه کیره‌ك یاراقنی آلورغه کیتدی. کیبتکه بارغانك شول میگلو بدرنك کشی آراسینه به‌یله‌ب چغارلق بر یاولغیده یوقلیغی ایسینه توشوب آکار بر یاولق آلماقچی بولغان ایدی. لکن آلوب بارغان اون باشقه کیرا کلرگه‌ده یتمی قالدی. مونه آنك کوب کونلری شول توسلی آچی قایغیلر،

دریا کبک آقغان قاینار یاشلر برله اوته، ترکلکده
کوندن کون آورلاشا بارا ایدی. چونکه علیم آبزی
آرتندن یوری، یوری بورا توبلریده صایقغان،
اندرلرده بیك کوبدن بوشاغان ایدی. ییتمه‌سه یازده
یاقنلاشوب کیله، آشارغه کوب قالماغان ایدی. یاز
بولسه آشلق چچرگه‌ده کیره‌ك، آنی کم اشلر؟ چه‌چمی
قالساڭ کیله‌چك یلده نی آشارسڭ. مونه بو مسئله‌لرگه
موصوفه جیگگی‌نڭ برده ذهنی ییتمی: باری یوراك
ماینڭ قالغاننغنه صوورالر ایدی. کونلرده کوتوب
طورمیلر همان اوته‌لر. مونه یازده یتدی. صییرچقلر
کیلوب اوزلرینڭ یلده‌غی صایراولرن اونتوب ئه‌لله
نیندی یامانسی طاوش برله صایری باشلادیلر. صبان
طورغایلریده باصو اوستنده علیم آبزینی صاغنوب
صایریلر، آنی صابانغه چاقرالر: «علیم آبزی! تیزره‌ك
کیل! آشلق چه‌چ! یوغیسه بالالرڭ آچ بولور» دیگان
کبك صوزوب، صوزوب قچقرالر ایدی. باشقه قوشلرده
برسی آرتندن برسی کیلوب، اوزلرینڭ «خسرت کویی»
دیگان جرلرن جرایلر، موگلی طاوشلری برله ئه‌رنشدره‌لر،
آچوندره‌لر ایدی. علیم آبزی شول معصوم قوشلرنڭ
چن سوزلرن بر ایشتورگه تیلمروب یاتا، موصوفه
جیگگی‌ده همان شول ایرندن میراث بولوب قالغان
ترکلك، طورمش مشقتلری برله کوره‌شه ایدی.
بیلگولی بودنیا خاتون قزلارغه‌غنه زور التفات قیلمی،

موصوفه جیگگی‌نڭ چیکگان مشقتلرن تقدیر ایتمی،
آنی همان آرتقه تابا اوستری، ترکلگنده کوندن کون
کیریگه طابا تارتا ایدی. آنڭ اوستینه علیم آبزی
ایچونده چغشلانا طورورغه کیره‌ك بولا ایدی. مونه
تولای ایته، ایته ئه‌لله نیندی یه‌ملی جای کونلریده
بتماز توکانماز قایغیلر برله اوتوب کیتدیلر. ایگنلرده
بلده‌غینڭ بیك آزی قدرگنه جیولدی. مونه اوزاقلامی
طاغن زبون وقتلری یته‌چك، طاغن شول سویکمسز
قش کونلری کیله‌چك، آچی صووقلرده تون بوینچه ایرلر
برله تالاشا، تالاشا تیگرمه‌ن نوبتی صاقلارغه طاغن وقت
یته‌چك، طاغن قایغی، طاغن اوت، برسی اوستینه برسی
اویوله‌گنه بارا ایدی. اول آراده علیم آبزینڭ صود
خبریده کیلوب چقدی. بر قدر اونطولوب طورغان
قایغیلر طاغن یاڭاردیلر. یورت ایچنده طاغن کوز
یاشلری توگوله باشلادی: «نی بواور ایکان؟ قوتولماس
ایکان؟» دیگان سؤال ایرته‌دن کیچکه قدر سویله‌نه‌لر،
عزت برله حمیدده ابلیس‌دن آرتق قارغالالر ایدی.
اشده آق قوشلر، طورنالر بحیلله‌شوب، کیله‌چه‌کلگی
رحیمسز قشدن‌قاچوب، جلی‌طرفلرغه‌تابا کیته باشلادیلر.
تون یاغندن ایسکان جیلده یابالاق قارلر اوچروب
قش خبرلرن کیتوره باشلادی، قار بولوطلریده برسی
آرتندن برسی کیلوب آدم‌بالالرندن قویاش یاقطیسون
کونلی، کونلی اوزالر ایدی. موصوفه جیگگی‌نڭ حالی

هر کم قزغانورلق بولغانلقدن آنڭ یانینه هر کونی ئەلله نی قدر کشی کیلوب، قایغوسن اورتاقلاشوب جلاب کیتەلر ایدی. علیم آبزینی کوب سویلی باشلاغاچ، بالالرنڭده صاغنولری کوندن کون کوچەیدی. محمدکریم اوزینڭ ایسینەتوشکان صاین «اتی قایتامی» دیب جلی، جلی بتون یورط ایچن قوزغاتا طورا ایدی. موجودەدە اوزینڭ ایبدەشلری یانینه بارسه آلارنڭ آتالی آنالی بولوب، شادلانوب طورغانلرن کوروب، اوزینڭ آتاسی سبر کیتکاچ یتیم قالاچاغن، ایبدەشلری کیونوب بیزەنوب، یورگانن آلام صالام کیوب یوریەچگن ایسەبلەب، جلی، جلی، ششنوب بتەایدی. غنوارنڭ او چنچی کونی هیچ اونطولمی طورغان بیلگولی کون. شول کونده بو عائلەنڭ تقدیر طاقطاسینه نورلی آق بویاو برله «شادلق» یاخود کومر توسلی قارا بویاو برله «قایغی» دیگان سوز یازیلاچاق ایدی. مونه اول کون کیلوبدە یتدی. موصوفه جیگگی آط جیگوب خبر بلورگه: «قوتواسه آلوب قایتورغه دیب قالاغه کشی یباردی. اوزی قایتوب کیلسەلر دیب کون بویی حاضرلەندی. محمدکریمنڭ قولاغینه «قایتو» سوزلری کرگاچ، اول «اتی قایتا، میڭا قالاچ آلوب قایتا» دیب سیکرگەلەب یوری. بو کون قزلرده بیك جلامیلر، رحمن، رحیم الله تعالی حضرتلرندن آتالرینڭ قوطلوون امید ایتەلر ایدی. موصوفه جیگگیدە کون بویی

«یا رحمن یا رحیم! معصوم بالالرم حرمتینه قوتقارسانا، ناحق یرلرده اوتقه یاقماسانا» دیب ایشك طوطقالرینه آصلنوب یالوارا، نمازلق اوستلرینه منوب جلی، جلی تلی ایدی. لکن بو تقدیر، یازمش دیگان نرسه هیچ کمنی قزغانمی، توگلگان کوز یاشلرینڭ قدرن بلمی شول. قالاغه کیتکان کشیلر «علیم آبزیغه اون بش یل کاترغ بیردیلر» دیگان آچی خبرنی آلوب قایتدیلر. اول آراده موصوفه جیگـگینڭ یوراگی ﭼﭽﻘﺮوب طوتا باشلادیده بر آزدن هوشی کیتوب یغلدی. میگلو بدر برله موجودهده اوزلرینڭ بتون امیدلرون یوغالطوب، حالدن طایوب، طیولا آلمی جلیلر ایدی.

IV

غنوارنڭ ۲۷ نچی کونی بوران چغبراق طورا ایدی. کونده بیك صووق، تورمهده ئهللا نیندی اوز آلدینه کوگلسز، آریستانتلر آراسنده «بوگون ایتاب چغه» دیگان طاوشلر ایشتوله‌ایدی. مونه بر وقت «نورالدینی کورشورگه چغارگز» دیب امر بیرلدی. بر نیچه مینوتدن صوڭ بالاقلرینڭ بویندن بوینه ئویمه تزگان چالباردن، آرشین یارم بویلقدهغی تیمر بوغاولرن شالتراتوب علیم آبزی کیلوب چغهده چلتهرلی تیمر قابقه یانینه باروب طوقتی.

علیم آبز ینك بوگون ئەلل قایدە سبر تورمەسینە قاطرغە اوزاتولاچق کونی بولغانلقدن، موصوفە جیگـگین بالالرن قایوسن پالاسقە، قایوسن طور پشاغە توروب بولسەدە، آتالرن آقتق مرتبە کوروب قالورغە آلوب کیلگان ایدی. مونە اوزاقلامی طشقی قابقا آچلوب آلدن موصوفە جیگـگی، آنك آرتندن بالالری کردیلردە آتالرینك قارشوسینە کیلوب تزلدیلر. علیم آبزی بالالرن قوچاقلاب سویەرگە تلەسەدە؛ آرادەغی تیمر قابقا ایرك بیرمی ایدی. اول بالالرینە قاراب اوزینك آقتق سوزلرن سویلرگە کرشدی. اول باشدە جماعتلرن ایارتوب کیتەرگە تلەگان بولسەدە؛ آلارغە ایتاب برلە تورمەدن تورمەگە یورونك بیك اوڭغایسز بولاچاغن اویلاب اول اشدن قایتدیغن سویلی باشلادی: «ایندی سزنی آلوب کیتە آلمیم، سزدن عمرگە آیرولام، بو کورشو سزنك برلە آقتق کورشووم بولاچق، مین موندن سبر تورمەسینە کیتەم، شوندە قارتایوب اولەرمن ایندی. (اوزینك کوزندن یاشلری مولدرەب مولدرەب توشەلر ایدی). ایندی مین سزنی یاڭیدن قایتوب کورە آلمام (موصوفە جیگـگیگە قاراب): بالالرمنی اوّل اللهغە آنناری سیگا طابشرامن، سین ایندی آلارنی ممکن قدر قاغا کورمە، کشی ایشکلرندە یورتە کورمە» دیب اوزینك اون سیگز یل برگە عمر سورگان خاتونینە آقتق وصیتلرن سویلی ایدی. مڭلوبدر برلە موجودەدە اوکسوب اوکسوب جلیلر، محمدکریمدە کوزلرن

آتاسینه تگوب نرسه‌در بیك عجبله‌نوب اویلی ایدی. آریستانتلر بو قزغانچ کارتینه‌نی تره‌زه‌لردن تماشا قیلوب طورالر ایدی. کانتورده‌غی ساعتنك طوقزنی صوقغانی ایشتلگاچ قابقادن کانثووی صالدانلری کروب ایتابنی آلوب کیته‌رگه حاضرلنه باشلادیلر. مونه اوزاقلامی قوزغالوبده کیته‌چکلر، مونه بر نیچه مینوتدن صوك منگوگه آیر ولاچاقلر، مونه اوزاقلامی علیم آبزینك جانلی جنازه‌سی کوته‌رله‌چك ایدی. وقت یتدی. بالالرنك اوزلوب، اوزاوب، «اتکایمنه اتکایمنه» دیب جلاغان طاوشلری بوتون تورمه‌نی یاڭغراتا باشلادی. اول آراده آلارنی قابقادن چغاروب چیتدنگنه قاراب قالورغه امر بولدی. تماشاچیلرنگده کوڭللری نچکه‌ردی. علیم آبزینی بالالری حرمتینه‌قوتقاروب، آنڭ ایچون اوزلری کیته‌رده‌ی بولوب طورالر ایدی. هرکمنڭ اوز قایغوسی، اوز حسرتی بولسه‌ده بوکونگی کورنش هر کمنڭ کوزینی اوزینه قاراتقان ایدی. کانثویلرنڭ نظام بوینچه تیوشلی بولغان اشلری تمام بولغاچ، قوزغالوب چغوبده‌کیتدیلر. مڭلوبدر آتاسن تگه‌لی، تگه‌لی قاراب قالدی. آنڭ فرشته کبك معصومانه قاراغان کوزلری آتاسینڭ آقتق رسمن آلالر ایدی. آتاسینڭ تیلمروب قاراغان یاشلی کوزلری، بوکره‌یگان بیوق جیلکه‌سی، بوز کبی صالقن تیمر بوغاولر برله برکتلگان آیاقلری، مڭلوبدرنڭ کوڭل طاقطاسینه قان برله یازولالر ایدی.

Национальная библиотека имени Ахмет-Заки Валиди ٢٨

مونه اول عمری بوینچه شول رسمگه قاراب صزاچق، شول رسملرنی توشلرنده کوروب، جلاب اویاناچق ایدی. شول مبتلی، لکن آغولی رسم آنی قارانغی قبرگه قدر ایلته‌چك ایدی. موجوده برله محمد کریم آتالری آرتندن جلی، جلی یوگره باشلاغانلر ایدی آلارنی طوطوب قالدیلر. مسافرلرده بر نیچه مینوتدن ایکنچی اورامغه بوروالوب کوزدن یوغالدیلر.

موصوفه جیگگنده اوزینڭ بتون امیدلرن یوغالتوب، بالالرن تویه‌ب جلی جلی شول کوڭلسز یورتقه، یتیم طورمشقه قایتوب کیتدی. علیم آبزیده آطلاغان صاین یول آلا، بارغان صاین بالالرندن یراقلاشا بارا ایدی. بالالرینڭ اوزاتوب قالولری آنڭ کوڭلندن هیچ کیتمی هم کیته‌چك توگل ایدی. اول همان شول بالالرن اویلی، آلارنی قزغانا، آلارنڭ آچ یالانغاچ بولوب کشی ایشکلرنده تیلمروب یوررلری آنڭ کوزینه کورنوب، کورنوب کیته ایدی. مونه آنڭ آلدنده اوزون «سبر تیمر یولی» صووروب یوطارغه طورغان اژداها کبك طارتوب آلوب کیته‌رگه کوتوب طورا ایدی.

اول بر نیچه کوندن صوڭ استانسه‌غه باروب یتدیده، اوچینه قوش اوچوب یتماسلك اوزون تیمر یولنڭ، ڨاغونینه اوطرتلوب توبسز قویوغه توشوب کیتکان کشی کبك منگوگه یوغالدی.

صوڭ.